

ooit eenige andere dan die uit van Everdingen's schilderijen gezien te hebben. Het was een afdwaling van zijn smaak en van zijn eigen regel; maar hij wist zich de kenmerken dier uitheemsche streken zoodanig eigen te maken, dat men zou wanen, dat ook die stukken naar de natuur gemaakt zijn. Hij zette dus die gezichten ineen en ging nogal ver in dit fantaseeren. Zoo schilderde hij aan de eene zijde van het Jodenkerkhof, dat hij afbeeldde naar een begraafplaats bij Amsterdam, een waterval, die, zoo hij ergens bestaat, wel honderd uren van daar ligt, wat niet belet dat het stuk met zijn vinnige lichtspeling op de rechtstaande witte zerken en met zijn mooien verdroogden berkeboom prachtig is. Het bevindt zich in het Museum van Dresden, waar men ook nog twee andere meesterwerken van den kunstenaar aantreft, het *Slot van Bentheim*, dat hij naar de natuur schilderde en wel het uiterste punt kan zijn waarheen hij ooit reisde, en de *Facht* met haar liefelijk halflicht vallende tusschen de wazige boomen en weerspiegelende in het water.

Wij zullen niet beweren, dat hij in het landschap de stemming van het gemoed der natuur zag, dat hij er zijn eigen stemming in uitsprak, zooals wij dit bij de modernen tot hunne eer zoo graag aanstippen. Hij was niet in de eerste plaats een dichter met het penseel. Hij liet zich gemakkelijk verleiden door de schoonheid van een ligging, door den gelukkigen samenhang van de verschillende zijden en brokken, van een schilderachtige plek, of door de aantrekkelijkheid van een klein hoekje. Een dichte groep geweldige boomen, die zich duidelijk afteekenen tegen den hemel, een stam, die op pakkende wijze gebogen of gebroken of gekleurd is: een zonnetje, dat op een gunstig plekje valt, zijn licht laat glijden tusschen het loof of laat voorthuppelen over de hobbeligheden van den grond; een waterval, die balddadig tegen de rotsen buldert, of een rivier, die vroolijk dartelt aan den voet van een heuvel; een wolk, die zich bolt tot een lichtenden klomp of zachtjes den hemel tint: dit alles trok hem aan door zich zelve. En dan, hij hield van de natuur in groot toilet, hij heeft haar vooral lief in haar prachtgewaad en in haar zomer-gestraal.

Maar hij ware niet wat hij is, ware hij ongevoelig geweest voor haar innig leven, ware hij doof gebleven voor de zachte stem harer poëzie en hadde hij die gewaarwording niet uitgedrukt, waar zij opkwam in zijn gemoed. Men heeft slechts een zonnig stukje van hem te zien nevens een onweerachtig om er van overtuigd te zijn. Te Brussel in het Museum, bijvoorbeeld, hangen op weinige stappen van elkander er zoo twee, die mij troffen door hun verschillende stemming.

Het eene is een klein hoekje beboschten grond met twee groote wilgen rechts, wat klein geboomte links, een houten loods onder de wilgen en een zonnetje, dat met warmen slag midden op het kleine plekje ledigen grond valt, het groen verkleurt en verguldt, het water doet glimmen. Rustig en vol behagen spreiden de boomen hunne loofwaaiers tegen den hemel uit. Alles spreekt op de aarde van weelde en rust, van gezondheid en kracht. In de lucht weinige en dunne wolken, die het blauw temperen tot een fijn